

Υπόθεση C-785/19

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

23 Οκτωβρίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Landgericht Saarbrücken (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

21 Οκτωβρίου 2019

Ενάγουσα και εκκαλούσα:

Koch Media GmbH

Εναγομένη και εφεσίβλητη:

HC

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Καταβολή δικηγορικών εξόδων για όχληση σχετικά με filesharing, περιορισμός ως προς το ανώτατο καταβλητέο ποσό

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ, σχετικά με το επιτρεπτό του περιορισμού ως προς το ανώτατο καταβλητέο ποσό για έξοδα όχλησης

Οδηγία 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΕΕ 2004, L 157, σ. 45) (στο εξής: «οδηγία 2004/48»).

Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10) (στο εξής: «οδηγία 2001/29»).

Οδηγία 2009/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ 2009, L 111, σ. 16) (στο εξής: «οδηγία 2009/24»).

Προδικαστικά ερωτήματα

1. α) Έχει το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 την έννοια ότι ο σχετικός κανόνας περιλαμβάνει ως «δικαστικά έξοδα» ή «λοιπές δαπάνες» τα αναγκαία δικηγορικά έξοδα στα οποία υποβάλλεται ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της εν λόγω οδηγίας για να προβάλει, με εξώδικη όχληση, αξίωση παραλείψεως έναντι του προσβάλλοντος τα δικαιώματα αυτά;

β) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1α): Έχει το άρθρο 13 της οδηγίας 2004/48 την έννοια ότι ο σχετικός κανόνας περιλαμβάνει ως «αποζημίωση» τα δικηγορικά έξοδα που μνημονεύονται στο ερώτημα 1α);

2. α) Λαμβανομένων υπόψη ιδίως

- των άρθρων 3, 13 και 14 της οδηγίας 2004/48,
- του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/29 και
- του άρθρου 7 της οδηγίας 2009/24,

έχει το δίκαιο της Ένωσης την έννοια ότι ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/48 έχει κατ' αρχήν αξίωση αποζημίωσης για το σύνολο, ή εν πάση περιπτώσει ένα εύλογο και σημαντικό μέρος, των δικηγορικών εξόδων που μνημονεύονται στο ερώτημα 1α) ακόμη και στην περίπτωση που

- η επίμαχη προσβολή δικαιώματος τελέστηκε από φυσικό πρόσωπο εκτός του πλαισίου της επαγγελματικής ή εμπορικής δραστηριότητάς του και
- εθνική ρύθμιση προβλέπει, στην περίπτωση αυτή, ότι για τέτοια δικηγορικά έξοδα μπορεί να ζητηθεί κατά κανόνα αποζημίωση μόνο βάσει μειωμένης αξίας του αντικειμένου της διαφοράς;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 2α): Έχουν οι μνημονευόμενες στο ερώτημα 2α) διατάξεις του ενωσιακού δικαίου την έννοια ότι μια εξαίρεση από τη διαλαμβανόμενη στο ερώτημα 2α) αρχή, κατά την οποία ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας έχει κατ' αρχήν αξίωση αποζημίωσης για το σύνολο, ή εν πάση περιπτώσει ένα εύλογο και σημαντικό μέρος, των δικηγορικών εξόδων που μνημονεύονται στο ερώτημα 1α),

λαμβάνομένων υπόψη άλλων στοιχείων (όπως είναι ο επίκαιρος χαρακτήρας του έργου, η διάρκεια της δημοσιότητας και η προσβολή από φυσικό πρόσωπο εκτός του πλαισίου των εμπορικών ή επαγγελματικών συμφερόντων του),

μπορεί να ισχύει

ακόμη και στην περίπτωση που η προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/48 εκδηλώνεται ως filesharing, ήτοι ως διάθεση του έργου στο κοινό διά της προσφοράς του προς δωρεάν μεταφόρτωση σε όλους τους μετέχοντες σε ανοικτή πλατφόρμα ανταλλαγής αρχείων χωρίς διαχείριση ψηφιακών δικαιωμάτων (digital rights management);

Παρατιθέμενες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρα 2, 3, 10, 13 και 14 καθώς και αιτιολογικές σκέψεις 14, 17 και 26 της οδηγίας 2004/48

Άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29

Άρθρα 1 και 7 της οδηγίας 2009/24

Παρατιθέμενες διατάξεις του εθνικού δικαίου

Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα) (στο εξής: «UrhG»)

Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte (νόμος περί δικηγορικών αμοιβών) (στο εξής: «RVG»).

Zivilprozessordnung (κώδικας πολιτικής δικονομίας) (στο εξής: «ZPO»)

Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία

- 1 Η ενάγουσα και εκκαλούσα (στο εξής: «ενάγουσα») εμπορεύεται ηλεκτρονικά παιχνίδια. Η εναγομένη και εφεσίβλητη (στο εξής: «εναγομένη») είναι φυσικό πρόσωπο, το οποίο δεν επιδιώκει επαγγελματικά ή εμπορικά συμφέροντα.
- 2 Η ενάγουσα είναι δικαιούχος αποκλειστικών συγγενικών δικαιωμάτων –στο έδαφος της Γερμανίας– για τη διάθεση στο κοινό ενός ηλεκτρονικού παιχνιδιού, το οποίο έχει αναπτυχθεί από επαγγελματίες.
- 3 Τον Δεκέμβριο του 2013 και τον Ιανουάριο του 2014, η εναγομένη διέδωσε το εν λόγω ηλεκτρονικό παιχνίδι σε πλατφόρμα filesharing μέσω της συνδέσεώς της στο διαδίκτυο και το διέθεσε στο κοινό προς μεταφόρτωση. Με τον τρόπο αυτό προσέβαλε τα δικαιώματα της ενάγουσας.
- 4 Η ενάγουσα ανέθεσε την υπεράσπιση των δικαιωμάτων της σε δικηγορικό γραφείο, το οποίο απέστειλε στην εναγομένη επιστολή οχλήσεως εξ ονόματος της ενάγουσας. Με την επιστολή αυτή, η εναγομένη εκκαλείτο, μεταξύ άλλων, να

υπογράψει δήλωση παραλείψεως με την οποία δεσμευόταν –υπό την απειλή επιβολής κυρώσεων– ότι θα πάψει να διαθέτει το ηλεκτρονικό παιχνίδι στο κοινό. Περαιτέρω κλήθηκε να καταβάλει αποζημίωση.

- 5 Λόγω της αναθέσεως της υποθέσεως σε δικηγόρους, η ενάγουσα υποβλήθηκε σε δαπάνες 745,40 ευρώ, ήτοι 725,40 ευρώ ως αμοιβή δικηγόρου για την ανάληψη της υποθέσεως, υπολογιζόμενη με συντελεστή 1,3 («1,3 Geschäftsgebühr») επί αξίας αντικειμένου διαφοράς 10 000 ευρώ, πλέον εξόδων ύψους 20 ευρώ.
- 6 Στη δικαστική διαδικασία που ακολούθησε για τη διεκδίκηση του ποσού η διαφορά περιορίστηκε πλέον ουσιαστικά μόνο στο ύψος της αποζημιωτέας δαπάνης δικηγόρου.
- 7 Το Amtsgericht Saarbrücken (Ειρηνοδικείο Saarbrücken) με την από 12 Μαρτίου 2019 απόφασή του καταδίκασε την εναγομένη σε καταβολή 124 ευρώ πλέον τόκων, απορρίπτοντας κατά τα λοιπά την αγωγή. Το ποσό των 124 ευρώ περιλαμβάνει 104 ευρώ ως αμοιβή δικηγόρου για την ανάληψη της υποθέσεως, υπολογιζόμενη με συντελεστή 1,3 («1,3 Geschäftsgebühr») επί αξίας αντικειμένου διαφοράς 1 000 ευρώ, πλέον εξόδων ύψους 20 ευρώ.
- 8 Το Amtsgericht Saarbrücken στήριξε την απόφασή του στο άρθρο 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 1, UrhG, κατά το οποίο η αξία του αντικειμένου της διαφοράς, επί του οποίου υπολογίζεται η αποζημίωση, περιορίζεται σε ορισμένες περιπτώσεις στα 1 000 ευρώ, εκτός εάν αυτό είναι δυσανάλογο.
- 9 Με την έφεση που άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η ενάγουσα επιμένει στην ικανοποίηση του αιτήματός της για επιδίκαση ολόκληρου του ποσού της δικηγορικής δαπάνης στην οποία υποβλήθηκε.

Λόγοι υποβολής αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

- 10 Η έκβαση της διαφοράς εξαρτάται από την κρίση του Δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία των Συνθηκών.
- 11 Το πλαίσιο των νομικών ζητημάτων που απασχολούν την παρούσα δίκη παρατίθεται κατωτέρω. Κατά το άρθρο 97a σε συνδυασμό με το άρθρο 97, παράγραφος 1, UrhG, ο ζημιωθείς δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εκτός άλλων αξιώσεων, όπως είναι η αξίωση για αποζημίωση, έχει και αξίωση για παράλειψη κατά του προσβάλλοντος.
- 12 Κατά κανόνα, οι δικαιούχοι δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ασκούν αρχικά τις αξιώσεις τους για παράλειψη, όπως συνέβη και στην υπό κρίση περίπτωση. Για τον σκοπό αυτόν προσλαμβάνουν δικηγόρο επ' αμοιβή. Ο δικηγόρος προβαίνει σε όχληση κατ' άρθρο 97a, παράγραφος 1, UrhG. Με την εν λόγω όχληση, ο προσβάλλον το δικαίωμα καλείται να υπογράψει δήλωση παραλείψεως που να προβλέπει ποινή σε περίπτωση μη συμμορφώσεως. Με την υπογραφή μιας τέτοιας δηλώσεως αποτρέπεται ο κίνδυνος επαναλήψεως και ικανοποιείται η

αξίωση παραλείψεως. Η εν συνεχεία έγερση της αξίωσης ενώπιον δικαστηρίου δεν είναι πλέον αναγκαία ούτε δυνατή. Ως εκ τούτου, η όχληση αποτρέπει την κίνηση δικαστικής διαδικασίας.

- 13 Εάν ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ασκήσει αγωγή για παράλειψη προτού προβεί σε όχληση, ενδέχεται να υποχρεωθεί στην καταβολή των δικαστικών εξόδων σε περίπτωση που ο εναγόμενος αναγνωρίσει αμέσως την αξίωση σύμφωνα με το άρθρο 93 ΖΠΟ. Κατά συνέπεια, η όχληση ενισχύει την παρεχόμενη στον ενάγοντα προστασία.
- 14 Κατά το άρθρο 97a, παράγραφος 3, UrhG, ο δικαιούχος του οποίου το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας έχει προσβληθεί δικαιούται να αποζημιωθεί από τον προσβάλλοντα για τις «αναγκαίες δαπάνες».
- 15 Ο όρος «αναγκαίες δαπάνες» παραπέμπει στον RVG. Στο γερμανικό δίκαιο, η αποδοτέα αμοιβή δικηγόρου προσδιορίζεται βάσει του RVG και των καθοριζόμενων σε αυτόν δικηγορικών αμοιβών. Κατά κανόνα, τα δικαστήρια δεν επιδικάζουν δαπάνες υψηλότερες από αυτές που προβλέπονται στον RVG.
- 16 Κατά τον RVG, η αμοιβή που δύναται να ζητήσει ο δικηγόρος από τον πελάτη του εξαρτάται από την αξία του αντικειμένου της διαφοράς. Όσο υψηλότερη είναι η αξία του αντικειμένου της διαφοράς, τόσο υψηλότερη είναι και η αμοιβή.
- 17 Σύμφωνα με τη νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων, η αξία του αντικείμενου της διαφοράς ανέρχεται σε τουλάχιστον 10 000 ευρώ σε περίπτωση αξιώσεως παραλείψεως δικαιούχου δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που αφορά επίκαιρες ταινίες, μουσική ή DVD.
- 18 Ωστόσο, με τη διάταξη του άρθρου 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 4, UrhG η αξία του αντικειμένου της διαφοράς, επί του οποίου υπολογίζεται η αποδοτέα δαπάνη, περιορίζεται κατά κανόνα στο ποσό των 1 000 ευρώ εάν ο αποδέκτης της οχλήσεως (1) είναι φυσικό πρόσωπο, το οποίο δεν εκμεταλλεύεται τα προστατευόμενα έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα για τους σκοπούς της εμπορικής ή ελεύθερης επαγγελματικής του δραστηριότητας και (2) δεν υποχρεούται ήδη σε παράλειψη λόγω συμβατικής αξιώσεως του οχλούντος ή δυνάμει τελεσίδικης δικαστικής αποφάσεως ή αποφάσεως ασφαλιστικών μέτρων.
- 19 Ο εν λόγω περιορισμός της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς ισχύει μόνο στη σχέση μεταξύ του δικαιούχου δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και του προσβάλλοντος. Ο δικηγόρος του δικαιούχου δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας τιμολογεί στον τελευταίο αμοιβή υπολογιζόμενη βάσει της μεγαλύτερης πραγματικής αξίας του αντικειμένου της διαφοράς.
- 20 Κατ' αυτόν τον τρόπο ενδέχεται να προκύψουν σημαντικές αποκλίσεις. Για παράδειγμα, σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας μπορεί να υποχρεωθεί να καταβάλει στους δικηγόρους του δικηγορική δαπάνη 745 ευρώ, ενδεχομένως πλέον του αναλογούντος φόρου κύκλου εργασιών, για την οποία όμως θα αποζημιωθεί από τον προσβάλλοντα

μόνο μέχρι του ποσού των 124 ευρώ, ενδεχομένως πλέον του αναλογούντος φόρου κύκλου εργασιών. Αυτό σημαίνει ότι θα επιβαρυνθεί ο ίδιος τη σημαντική διαφορά των 631 ευρώ.

- 21 Το άρθρο 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 4, UrhG προβλέπει μια εξαίρεση, σύμφωνα με την οποία ο περιορισμός δεν εφαρμόζεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, εάν κατά τις περιστάσεις θα ήταν «ανεπιεικές» να οριστεί η αξία του αντικειμένου της διαφοράς στα 1 000 ευρώ.
- 22 Υπό το πρίσμα των οδηγιών 2004/48, 2001/29 και 2009/24, η εν λόγω διάταξη είναι κρίσιμης σημασίας. Το ζήτημα πώς το ενωσιακό δίκαιο επηρεάζει την ερμηνεία της ανωτέρω διατάξεως βρίσκεται στο επίκεντρο της παρούσας αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα ανακύπτουν σε πολλές διαδικασίες ενώπιόν του. Επίσης στη γερμανική νομολογία απαντούν ποικίλες αποφάσεις που οδηγούν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Ως εκ τούτου, η αποσαφήνιση των εν λόγω ζητημάτων από το Δικαστήριο είναι κρίσιμης σημασίας.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 24 Με το πρώτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν η αμοιβή του δικηγόρου περιλαμβάνεται στα δικαστικά έξοδα ή τις λοιπές δαπάνες κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 2004/48 ή την αποζημίωση κατά την έννοια του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας ή αν δεν καλύπτεται καθόλου από την οδηγία αυτή.
- 25 Στην απόφαση της 28ης Ιουλίου 2016, United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611), το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 αναφορικά, μεταξύ άλλων, με ένα σύστημα κατ' αποκοπήν ποσών.
- 26 Δεν προέβη σε ερμηνεία της οδηγίας 2004/48 ως προς το κατά πόσον η αμοιβή δικηγόρου για εξωδικαστικές ενέργειες προς επιβολή της αξιώσεως παραλείψεως εμπίπτει στο άρθρο 13 ή στο άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 ή δεν εμπίπτει σε καμία από αυτές τις διατάξεις.
- 27 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι τα έξοδα εξωδικαστικής οχλήσεως δύνανται να αποτελούν λοιπές δαπάνες στις οποίες υπεβλήθη ο νικήσας διάδικος κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 2004/48.
- 28 Επίσης δεν αποκλείει το ενδεχόμενο τα εν λόγω έξοδα να εμπίπτουν στην αποζημίωση κατά την έννοια του άρθρου 13 της οδηγίας 2004/48. Τούτο διότι οι αναγκαίες δαπάνες για την επιβολή αξιώσεως παραλείψεως αποτελούν εντέλει και ζημία επελθούσα κατά τρόπο αιτιώδη από την προσβολή του δικαιώματος.
- 29 Σύμφωνα με άλλες απόψεις της νομολογίας, δεν εφαρμόζεται ούτε το άρθρο 13 ούτε το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48, καθόσον οι δαπάνες για την εξώδικη

έγερση της αξιώσεως παραλείψεως δεν τελούν σε άμεση και αρκούντως στενή συνάφεια με τη δικαστική διαδικασία.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 30 Με το δεύτερο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνιστούν οι απαιτήσεις που θέτει το ενωσιακό δίκαιο ως προς τον περιορισμό της αξίας του αντικειμένου της δίκης και τις εξαιρέσεις του. Ιδίως ερωτά εάν οι σχετικές οδηγίες πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο ώστε να άπτονται του συνόλου των εξόδων ακόμη και στην περίπτωση που ο προσβάλλων είναι φυσικό πρόσωπο. Επίσης ζητεί να διευκρινιστεί εάν υπάρχουν παράγοντες οι οποίοι ενδεχομένως συνεπάγονται τη μη επιστροφή του συνόλου των εξόδων και, αν όντως υπάρχουν, ποιοι είναι οι παράγοντες αυτοί.
- 31 Το ερώτημα αυτό, ήτοι το κατά πόσο η αποζημίωση ενός ελάχιστου μόνο μέρους των εξόδων οχλήσεως συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως με το άρθρο 3, παράγραφος 1, εδάφιο 2, της οδηγίας 2004/48, αποτέλεσε επίσης αντικείμενο της κρίσεως του δικαστηρίου στην απόφαση *United Video Properties* (C-57/15). Το Δικαστήριο αποφάνθηκε, μεταξύ άλλων, ότι ενδέχεται να είναι εύλογος ένας κανόνας που επιδιώκει να αποκλείσει την απόδοση υπέρμετρα υψηλών δικαστικών εξόδων.
- 32 Ωστόσο, στην υπό κρίση περίπτωση είναι κρίσιμο το κατά πόσον οι βασικές αρχές που διατυπώθηκαν στην εν λόγω απόφαση ισχύουν και στην περίπτωση που η αξίωση προβάλλεται έναντι φυσικού προσώπου, το οποίο δεν ενεργεί υπό εμπορική ή επαγγελματική ιδιότητα.
- 33 Με τη διάταξη του άρθρου 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 4, *UrhG*, ο Γερμανός νομοθέτης αντέστρεψε τη σχέση κανόνα-εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48. Ως εκ τούτου, όταν η αξίωση προβάλλεται έναντι φυσικού προσώπου, τότε, σύμφωνα με το γράμμα του γερμανικού νόμου, η δαπάνη μπορεί να είναι αποκαταστατέα στο σύνολό της μόνον εφόσον συντρέχει το στοιχείο του «ανεπιεικούς» χαρακτήρα.
- 34 Κατά μία άποψη, επιβάλλεται η σύμφωνη με την οδηγία ερμηνεία της διατάξεως του άρθρου 97, παράγραφος 3, εδάφιο 4, *UrhG* ώστε, παρά το γράμμα της όσον αφορά τη σχέση μεταξύ κανόνα και εξαιρέσεως, να συνάγεται ότι καταρχήν δεν ισχύει ο περιορισμός της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς. Κατ' αντίθετη άποψη, η προβαλλόμενη από τον εναγόμενο συμμετοχή φυσικού προσώπου χωρίς εμπορικά ή επαγγελματικά συμφέροντα αποτελεί λόγο για να εφαρμοστεί ο περιορισμός της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς.